

3. How To Grow Hyssop Plants. *Gardening Know How*. URL: <https://www.gardeningknowhow.com/edible/herbs/hyssop/growing-hyssop-plant.htm> (date of access: 1.03.2023).

4. Ткачова Є. С. Перспективи вирощування гісопу лікарського (*Hyssopus officinalis* L.) на півдні України. / Є. С. Ткачова, Г. Е. Кваско, М. І. Федорчук // Перлини степового краю : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної агроекологічної конференції (м. Миколаїв, 21-23 листопада 2018 року). – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 12-14.

5. Небокрай – новий сорт гісопу лікарського овочевого напрямку використання / О. Позняк та ін. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)*: МАТЕРІАЛИ ІІІ Міжнар. науково-практ. конф. (у рамках ІV наук. форуму «Наук. тиждень у Крутах – 2019», м. с. Крути, Чернігівська обл., 14–15 берез. 2019 р. Обухів, 2019. С. 110–113.

6. Mechanisms of commercialization and introduction of innovative technologies in vegetables and melon growing / L. A. Terokhina et al. *The Scientific Journal Grain Crops*. 2020. Vol. 4, no. 1. P. 202–208. URL: <https://doi.org/10.31867/2523-4544/0127> (date of access: 12.03.2023).

7. Ткачова Є. С., Федорчук М. І. Особливості вирощування гісопу лікарського (*Hyssopus officinalis*) в умовах змін клімату. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій*: Матеріали сьомої Міжнар. науково-практ. конф., м. Полтава, 30–31 трав. 2019 р. Полтава, 2019. С. 91–92.

8. Хареба О.В., Філон ова О.М. Малопоширені овочеві рослини. Ч. 2: навчальний посібник. Київ.: Аграрна наука, 2016. 192 с.

УДК 635.743

ПРОДУКТИВНІСТЬ ШАВЛІЇ МУСКАТНОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМИ ВИСІВУ

Шелінгер А. Ю., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету агротехнологій
Федорчук М.І., доктор с.-г. наук, професор, науковий керівник,
Миколаївський національний аграрний університет

Останні роки все більше зростає актуальність вирощування ефіроолійних культур. Це пов'язано зі зростанням попиту на продукцію ефіроолійного та лікарського рослинництва у медичній, парфумерній, харчовій сферах застосування. Однак забезпеченість нашої країни продуктами даних типів рослинництва все ще є на низькому рівні. Так, станом на сьогодні Україна має змогу забезпечувати

виробництво сировиною виробництва ефірної олії лише на 40% від загальної кількості. Інші 60% імпортуються із-за кордону [1].

Шавлія мускатна — багаторічна рослина, яка має достатньо високу адаптивну здатність в умовах Південного Степу України. Так, ця рослина відрізняється високою посухостійкістю, а головним лімітуючим фактором досліджуваних умов вирощування рослини є волога. Ця культура також відрізняється високою морозостійкістю, що робить її стійкою в зимовий період помірно-континентального клімату. Важливим є правильний догляд для отримання найбільшого врожаю. Саме тому наукова спільнота в області сільського господарства все більше звертає увагу на агротехнічні заходи та їх вплив на продуктивність рослини. Також треба зазначити, що шавлія мускатна не вибаглива до ґрунтів, її можна вирощувати навіть на бідних, кам'янистих ґрунтах, але звичайно, краще на чорноземах і суглинистих ґрунтах багаті поживними речовинами.

Ефірну олію шавлії мускатної використовують у фармацевтичній практиці для ароматизації ліків і в парфумерній промисловості як фіксатор запахів. Вона має протизапальну, антибактеріальну дію. Тому її часто використовують у науковій медицині, в основному для зовнішнього застосування. Також вона є гарним антиоксидантом. До того ж велике значення вона має і для харчової промисловості [2].

В умовах Південного Степу особливості вирощування *Salvia sclarea* дослідженні недостатньо. Тому актуальним є питання вивчення впливу різноманітних агротехнічних засобів і систем на продуктивність рослини. У південній частині України практикують підзимну сівбу шавлії мускатної, при температурі ґрунту 3-5 градусів, для того, щоб насіння не проростало до настання холодів. За таких умов перші сходи з'являються навесні за температури ґрунту 8-12 градусів. Під час сівби також вносять фосфор. Найкращими попередниками шавлії мускатної є озима пшениця [3].

Висів насіння культури можливий у два періоди: весняний та літній. Відповідно показники продуктивності теж різняться. Було досліджено вплив норм висіву рослини у різні періоди на продуктивність шавлії мускатної. За контрольний зразок взято 6 кг/га.

Таким чином, було виявлено, що найкращі показники продуктивності ефірної олії (кг/га) отримано на досліджуваних ділянках з нормою висіву 8 кг на га і в середньому склали 14,3 кг/га у весняний період та 12,3 кг/га у літній. Найменші показники були отримані за висіву 4 кг/га і склали від 8,4 до 10 кг/га в різні періоди. За висіву 6 (контроль) та 10 кг/га показники були середні, порівняно з 4 та 8 кг/га [4].

Таким чином можна зробити висновок, що найкраща норма висіву для отримання найбільшої кількості ефірної олії з одного гектару — 8 кг/га. Найбільший умовний збір при цьому склав 15,3 кг/га (у весняний період). Найменші показники виявлено за норми висіву 4 кг/га, за висіву 6 та 10 кг/га показники середні. Оскільки даний напрям дослідження є перспективним в умовах Південного Степу України, то

необхідними є подальші дослідження для розробки найбільш ефективних агротехнічних засобів щодо вирощування культури шавлія мускатна.

Література

1. Мірзоева Т.В. Економічні аспекти виробництва лікарських ефіроолійних культур. Проблеми системного підходу в економіці, 2019. № 3 (71). С. 79-84.
2. Лікарські рослини. *Енциклопедичний довідник*. / за ред. Гордзинського А.М. Київ, 1990.
3. Культура шавлія мускатна (особливості вирощування та зберігання): *стаття*. URL: <https://agrarii-razom.com.ua/culture/shavliya-muskatna> (дата звернення 12.03.2023).
4. Грохольська Т.М. Вміст ефірної олії в шавлії мускатній залежно від технологічних факторів. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 125. С. 40-47

УДК 635.64:631.543.3

ДО ПИТАННЯ УЩІЛЬНЕННЯ РОСЛИН ТОМАТУ В ТОВАРНІЙ ВИРОБНИЦТВІ

Соколенко Д.О., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету агротехнологій
Кубінець Н.С., науковий керівник, асистент
Миколаївський національний аграрний університет

Істотним моментом, який сприяє зменшенню витрат на вирощування томату і підвищення його урожайності, є вирощування безрозсадної культури з одноразовим механізованим збиранням врожаю, ефективність якого визначається оптимізацією густоти стояння та схемою розміщення рослин. З цією метою на дослідному полі, Навчальний науково-практичний центр Миколаївського національного аграрного університету (ННПЦ МНАУ), проводились дослідження для виявлення оптимальних схем розміщення рослин томату та густоти їх стояння [1, 2].

Виходили з того, що для стабільної роботи переробної промисловості доцільно забезпечити надходження товарної сировини тривалий період. Частіше за все масові терміни сівби томату в Миколаївській області припадають на II–III декаду квітня, що в значному ступені сприяють збиранню врожаю в I–II декадах вересня. Продовжити надходження стиглих плодів на більш пізній термін вдається завдяки зміщенню терміну сівби – на III декаду квітня.

Дослід включав 15 варіантів з густотою розміщення рослин у ряду від 5 см до 40 см і в одному гнізді находилось 1–5 рослин. Ширина міжряддя складала 0,9 м, що дозволило охопити низку варіантів схем розміщення рослин, які застосовуються